

Guia d'aprenentatge
Competències interculturals per la intervenció social
(3 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n

Grau en Treball Social

Mòdul G: Espais professionals

Matèria: Diversitat, comunitat i cooperació al desenvolupament

Grau en Educació Social

Mòdul H: Espais professionals

Matèria: Diversitat, comunitat i cooperació al desenvolupament

Professor: Dr. Joan-Andreu Rocha Scarpetta

1.- Presentació de la matèria o assignatura

Les societats europees avui presenten un mosaic de persones provinents de diverses regions geogràfiques del món, constituint així un teixit desigual pel que fa a la manera com entenen el món, com interactuen amb les altres persones i amb les institucions, i com comprenen les prioritats socials en general. Aquesta pluralitat genera no poques dificultats quan, el treballador i/o l'educador social, han d'intervenir en contextos on la presència de persones provinents d'altres cultures és elevada o en contextos on la presència d'individus aliens al grup cultural predominant pot generar dificultats de relació i de socialització.

Per aquest motiu la formació en l'àmbit de la intervenció social requereix el coneixement i el desenvolupament de competències que ens ajudin a entendre i a gestionar la diversitat cultural de cara a assolir accions d'intervenció més precises i adequades.

El curs «Competències interculturals per a la intervenció social» es proposa proveir la base d'aquestes competències a dos nivells. En primer lloc, a nivell del coneixement de les causes i els fonaments de les diferències culturals de cara a poder comprendre millor les seves característiques i les realitats que li estan relacionades. En segon lloc, a nivell de discerniment de les característiques de determinades cultures amb l'objectiu d'adquirir un millor coneixement dels valors que sustenten les seves maneres d'entendre el món i la seva manera d'actuar. Tot això per tal d'ajudar a l'alumne a adquirir les competències bàsiques que li poden servir per comprendre la diversitat cultural i la gestió i mediació entre els grups provinents de cultures diferents en l'àmbit professional.

Deguda la pluralitat cultures presents al nostre territori i el caràcter limitat del curs, s'han triat les cultures xinesa, indo-pakistanesa, i àrab-musulmana, de cara a aprofundir en les seves característiques i conèixer les eines necessàries de cara a poder intervenir amb col·lectius socials provinents d'aquestes àrees geogràfiques.

2.- Competències a desenvolupar

- Competència 1: comprendre i analitzar els principis que es troben a la base de la noció de «cultura» i de la pluralitat que la constitueix en el context de la societat multicultural.
- Competència 2: identificar i analitzar els principals models de síntesi de la diversitat cultural a partir de les teories de comunicació intercultural proposades pels principals autors que han profunditzat sobre la manera com les principals cultures del món gestionen la seva identitat i la seva forma de comunicar-se.
- Competència 3: identificar i reconèixer les diverses maneres de gestionar la diversitat cultural en el context de diverses societats del món i les conseqüències que impliquen els diversos models de gestió social que se'n deriven.
- Competència 4: identificar les característiques identitàries i comunicatives de les cultures xinesa, indo-pakistanesa i àrab-musulmana junt amb les eines per

gestionar la comunicació amb els membres d'aquests grups presents al territori català / europeu.

3.- Continguts

El curs «Competències interculturals per a la intervenció social» compren tres unitats bàsiques de contingut:

Mòdul 1. Les cultures i els principis bàsics de la comunicació intercultural: aprofundiment sobre la terminologia essencial necessària per comprendre les cultures, la diversitat cultural, i l'impacte que la multiculturalitat té a les societats d'avui, així com els autors i teories de la comunicació intercultural que ofereixen eines per comprendre les característiques de les principals cultures del món i la gestió de la seva diversitat.

Mòdul 2. Les tendències de la gestió de la diversitat cultural: identificació i anàlisi dels diversos models polítics de gestió de la diversitat cultural aplicats a diferents regions geogràfiques del món i aprofundiment sobre les principals àrees de coneixement que ofereixen les eines necessàries per comprendre i gestionar la diversitat cultural, com ara l'antropologia cultural, la comunicació intercultural i la psicologia intercultural.

Mòdul 3. Les competències interculturals per la intervenció social: anàlisi de les característiques culturals de les cultures xinesa, indo-paquistanesa i àrab-musulmana i identificació de les competències bàsiques necessàries per poder gestionar, intervenir i mediar amb elles en el context professionals dels treballadors socials i dels educadors socials.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Serà capaç de comprendre millor les característiques que defineixen les cultures i la diversitat cultural, i assolirà el mestratge del vocabulari essencial per comprendre la diversitat cultural i la interculturalitat en el context de les societats europees d'avui.
- Tindrà el coneixement i les destreses per identificar els principals models de gestió de la diversitat cultural presents a occident junt amb la seva fonamentació i les seves limitacions i/o avantatges.
- Adquirirà el coneixement de les principals teories d'identificació de les cultures i les seves característiques, així com dels autors que proposen els sistemes més importants de comprensió de la comunicació entre les diverses cultures.
- Serà capaç de comprendre i fer servir les eines bàsiques de la comunicació amb els grups culturals d'origen xinès, indo-paquistanès i àrab musulmà presents al territori de cara a poder mediar i comunicar-se amb ells en el context professional del treball social i l'educació social.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

- Presentar els principals mòduls de contingut de l'assignatura a través de classes magistrals, nodrides amb abundants exemples que facilitin l'assimilació dels continguts tractat.
- Guiar l'anàlisi dels continguts dels diferents mòduls tot facilitant la prioritització dels continguts de cara a proporcionar una comprensió coherent dels conceptes, teories i consideracions relatius al camp de la comprensió, comunicació i gestió de la interculturalitat.
- Facilitar els materials pertinents per l'aprofundiment, per part de l'alumne, dels continguts relatius a l'assignatura (p. e. power points, que s'oferiran al campus virtual en finalitzar cada mòdul), de les lectures essencials i objecte d'avaluació (mitjançant el campus virtual) i del material oportú per les activitats d'aprofundiment no avaluables que es portin a terme durant la classe.
- Dinamitzar les activitats d'aprofundiment dels continguts de l'assignatura, sigui mitjançant pràctiques no avaluables dins de les sessions de classe, sigui mitjançant la realització de les activitats d'avaluació proposades al llarg del curs.
- Fer el seguiment de l'assignatura al campus virtual d'acord amb l'organització didàctica de l'assignatura i mitjançant els materials que siguin adients de cara a facilitar l'assoliment dels coneixements i dels objectius proposats pel curs.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Participar activament als debats que es puguin portar a terme durant les classes magistral i/o mitjançant el campus virtual.
- Llegir la bibliografia essencial (obligatòria) del curs que el docent anirà facilitant mitjançant el campus virtual.
- Lliurar puntualment les activitats d'avaluació continuada que s'estipulin tot seguint les indicacions del docent i la metodologia proposada.
- Mostrar una actitud activa tant a la classe com al conjunt de l'assignatura
- Presentar l'examen final escrit que es portarà a terme durant el període d'exàmens del 2n semestre acadèmic a la data i hora establerta per la Secretaria Docent.

Les hores de treball de l'estudiant es distribueixen de la següent manera:

Treball a l'aula	25 hores	1 ECTS
Treball tutoritzat	25 hores	1 ECTS
Treball autònom	25 hores	1 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

Avaluació contínua:

Requisit indispensable per tots els estudiants (60%) consistent en la realització de dues activitats relacionades amb els continguts de les diverses parts del curs:

1. Activitat d'avaluació 1: activitat individual sobre conceptes relatius a la «cultura» i models de comunicació intercultural [Veure PAA 1] realitzada a partir del document lliurat oportunament pel docent mitjançant el campus virtual.

2. Activitat d'avaluació 2: activitat individual sobre els principals models de gestió de la diversitat cultural i cosmovisions culturals [Veure PAA 2] realitzada a partir del document lliurat oportunament pel docent mitjançant el campus virtual.

Examen final:

Requisit indispensable per tots els estudiants (40%) consistent en un examen escrit realitzat durant el període d'exàmens del 2n semestre d'acord amb el calendari establert oportunament per la Secretaria Docent. L'examen escrit inclou tots els continguts de l'assignatura i les lectures obligatòries i consisteix en (1) respondre una sèrie de preguntes relatives als conceptes pertinents al curs i (2) l'anàlisi de diversos casos de gestió intercultural relatius als grups culturals estudiants a la 3a part del curs (cultures xinesa, indo-paquistanesa i àrab-musulmana).

6.2.- Criteris d'avaluació

<i>Activitat d'avaluació</i>	<i>Percentatge de la nota final</i>	<i>Calendari</i>
Activitat d'avaluació 1	30%	Finalització del mòdul 1 [data a determinar]
Activitat d'avaluació 2	30%	Segona meitat del mòdul 3 [data a determinar]
Examen final escrit	40%	Data d'examen final de l'assignatura durant el període d'exàmens del 2n semestre segons la data i l'hora que determini oportunament la Secretaria Docent

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex al final de la Guia d'Aprenentatge

8.- Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) el professorat pot comunicar-se amb l'estudiant a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: jarocho@peretarres.org

Horari d'atenció: Dilluns de les 17:00 a les 18:00 h, demanant cita prèvia per correu electrònic al menys amb 3 dies d'antelació.

(Nota: aquest horari és orientatiu; donades les responsabilitats de gestió acadèmica del docent dins el conjunt de la Facultat, aquest horari pot variar previ acord amb els estudiants mitjançant correu electrònic).

9.- Bibliografia i recursos

9.1. Bibliografia bàsica

GARCÍA CASTAÑO, J.; PULIDO MOYANO, R. A.; MONTES DEL CASTILLO, A. (1999): «La educación multicultural y el concepto de cultura» en GARCÍA CASTAÑO, J.; GRANADOS MARTÍNES, A. (Eds.) *Lecturas para la educación intercultural*. Barcelona: Trotta, pp. 15-46.

MALGESINI, G.; GIMÉNEZ, C. (2000): «Cultura» en MALGESINI, G.; GIMÉNEZ, C. (Eds.) *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: Los Libros de la Catarata, pp. 83-92.

MALGESINI, G.; GIMÉNEZ, C. (2000): «Interculturalidad» en MALGESINI, G.; GIMÉNEZ, C. (Eds.) *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: Los Libros de la Catarata, pp. 253-260.

ROCHA SCARPETTA, J. A., (2017): «Shalom H. Schwartz». *Dialogal* 62 pp. 36-37.

ROCHA SCARPETTA, J. A., (2017): «Ronald Inglehart. L'evolució dels valors dins de les cultures». *Dialogal* 61 pp. 36-37.

ROCHA SCARPETTA, J. A., (2017) «Richard Nisbett. Interculturalitat i psicologia social». *Dialogal* 59 pp. 36-37.

ROCHA SCARPETTA, J. A., (2016): «Edward T. Hall, el pare de la comunicació intercultural». *Dialogal* 57 pp. 34-35.

9.2. Bibliografia complementària

AGUADO ODINA, T.; DEL OLMO, M. (Ed.) (2009): *Educación intercultural. Perspectivas y propuestas*. Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces.

CONSEJO DE EUROPA (2008): *Libro Blanco sobre el Diálogo Intercultural*. Estrasburgo: Consejo de Europa.

DUCH, L. (2013): «Diálogo entre culturas. Ficción y posibilidades» en TORRALBA, F. (Ed.), *Afrontar la diversidad. Don y tarea*. Lleida: Milenio, pp. 15-38.

ESCARBAJAL FRUTOS, A. (2009): *Educadores, trabajadores sociales e interculturalidad*. Madrid: Dykinson.

GARCÍA CASTAÑO, J.; GRANADOS MARTÍNES, A. (Eds.) (1999): *Lecturas para la educación intercultural*, Barcelona: Trotta.

HALL, E. T. (2005): *La dimensión oculta*. México D. F.: Siglo XXI.

HALL, E. T. (1989): *El lenguaje silencioso*. Madrid: Alianza.

IGLESIAS VIDAL, E. (2015): *Educación intercultural en el tiempo libre. Acción educativa en tiempos neoliberales*. Madrid: Editorial Popular.

INGLEHART, R.; WELZEL, C. (2006): *Modernización, cambio cultural y democracia: la secuencia del desarrollo humano*. Madrid: Siglo XXI. [Versió original: (2005) *Modernization, Cultural Change, and Democracy. The Human Development Sequence*. Cambridge: Cambridge University Press.]

INGLEHART, R. (2000): *Modernización y posmodernización. El cambio cultural, económico y político en 43 sociedades*. Madrid: Siglo XXI. [Versió original: (1997): *Modernization and Postmodernism. Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton: Princeton University Press.]

KOTTAK, C. P. (2010): *Introducción a la Antropología Cultural. Espejo para la humanidad*. Madrid: McGraw-Hill. [Versión original: (2010⁴) *Window on Humanity. A Concise Introduction to Anthropology*. New York: McGraw-Hill.]

MALGESINI, G.; GIMÉNEZ, C. (Eds.) (2002): *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

MALIK LIÉVANO, B.; HERRAZ RAMOS, M. (Eds.) (2005): *Mediación intercultural en contextos socio-educativos*. Archidona: Ediciones Aljibe.

MOSTERÍN, J. (2009): *La cultura humana*. Pozuelo de Alarcón: Espasa Calpe.

RAMÍREZ GOICOCHEA, E. (2016): *Etnicidad, identidad, interculturalidad. Teorías, conceptos y procesos de la relacionalidad grupal humana*. Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces.

9.3. Bibliografia complementària en llengües estrangeres

La bibliografia en castellà i en català sobre la comunicació intercultural i sobre interculturalitat i treball social i educació social és molt limitada. Per aquest motiu completem la bibliografia del curs suggerint algunes de les obres més rellevants en anglès, francès i alemany.

BARMEYER, C. (2012): *Taschenlexicon Interkulturalität*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

BASÁÑEZ, M. E. (2016): *A World of Three Cultures. Honor, Achievement and Joy*. New York: Oxford University Press.

COHEN-EMERIQUE, M. (2015²): *Pour une approche interculturelle en travail social. Théories et pratiques*. Rennes: Presses de l'École des Hautes Études en Santé Publique.

CUCHE, D. (2004³): *La notion de culture dans les sciences sociales*. Paris, La Découverte,.

HALL, E. T. (1976): *Beyond Culture*. New York: Anchor Books.

HOFSTEDE, G. (2001²): *Culture's Consequences. Comparing Values, Behaviours, Institutions, and Organizations Across Nations*. Thousand Oaks – London: Sage.

JANDT, F. E. (2004⁴): *An Introduction to Intercultural Communication. Identities in a Global Community*. London: Sage.

LICATA, L.; HEINE, A. (2012): *Introduction à la psychologie interculturelle*. Bruxelles: De Boek Supérieur.

LIU, S.; VOLČIČ, Z.; Gallois, C. (2015²): *Introducing Intercultural Communication. Global Cultures and Contexts*. London: Sage.

LÜSEBRINK, H. J. (2016⁴): *Interkulturelle Kommunikation. Interaktion, Fremdwahrnehmung, Kulturtransfer*. Stuttgart: J. B. Metzler.

MINKOV, M. (2011): *Cultural Differences in a Globalizing World*. Bingley: Emerald.

MINKOV, M. (2013): *Cross-cultural Analysis. The Science and Art of Comparing the World's Modern Societies and Their Cultures*. Thousand Oaks: Sage.

NAGAYAMA HALL, G. C. (2010³): *Multicultural Psychology*. New York: Routledge.

PLIVARD, I. (2014): *Psychologie interculturelle*. Louvain-la-Neuve: De Boeck.

SAMOVAR, L. A.; POTER, R. E.; MCDANIEL, E. R. (2009¹²), *Intercultural Communication. A Reader*. Boston: Wadsworth Cengage Learning.

SMITH, P. B.; FISCHER, R.; VIGNOLES, V. L.; HARRIS BOND, M. (2013²): *Understanding Social Psychology Across Cultures. Engaging with Others in a Changing World*. London: Sage.

STENGER, G. (2006): *Philosophie der Interkulturalität. Erfahrung und Welten. Eine phänomenologische Studie*. Freiburg – München: Verlag Karl Alber,.

SUE, D. W.; RASHEED, M. N.; RASHEED, J. M. (Eds.) (2016²): *Multicultural social work practices: a competency-based approach to diversity and social justice*. Hoboken: John Siley & Sons.

VERBUNT, G. (2009²): *La question interculturelle dans le travail social. Repères et perspectives*. Paris: La Découverte.

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
Competència 1: comprendre i analitzar els principis que es troben a la base de la noció de «cultura» i de la pluralitat que la constitueix en el context de les societats multiculturals.	Activitat d'assimilació de conceptes a classe. Discussió d'exemples i cassos a classe	L'alumne podrà definir i contextualitzar els conceptes principals relatius al concepte de «cultura» en el context de les societats multiculturals	Pauta d'activitat d'avaluació 1: Conceptes relatius a la «cultura» i models de comunicació intercultural [Veure PAA 1]
Competència 2: identificar i analitzar els principals models de síntesi de la diversitat cultural a partir de les teories de comunicació intercultural proposades pels principals autors que han estudiat la manera com les principals cultures del món gestionen la seva identitat i la seva forma de comunicar-se.	Activitat d'assimilació de conceptes a classe. Discussió d'exemples i cassos a classe	L'alumne serà capaç d'identificar els principals models de comunicació intercultural i els autors que els proposen.	
Competència 3: identificar i reconèixer les diverses maneres de gestionar la diversitat cultural en el context de diverses societats del món i les conseqüències que impliquen el diversos models de gestió social que se'n deriven.	Activitat d'assimilació de conceptes a classe. Discussió d'exemples i cassos a classe	L'estudiant assolirà un coneixement sistemàtic de les principals maneres de gestionar la diversitat cultural a partir dels models proposats a diversos països del món.	Pauta d'activitat d'avaluació 2: Models de gestió de la diversitat cultural i cosmovisions culturals [Veure PAA 2]
Competència 4: identificar les característiques identitàries i comunicatives de les cultures xinesa, indo-paquistanesa i àrab-musulmana junt amb les eines per gestionar la comunicació amb els membres d'aquests grups presents al territori català / europeu.	Activitat d'assimilació de conceptes a classe. Discussió d'exemples i cassos a classe	L'estudiant serà en grau de definir les principals característiques culturals de les cultures xinesa, indo-paquistanesa i àrab-musulmana.	